

AGATA RÓŻAŃSKA ^{a, ©}

 0009-0009-1069-5022

^a Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku,
ul. Prymasa Stanisława Karnkowskiego 3, 87-800 Włocławek, kujawsko-pomorskie, PL

[©] AgataRozanska@WP.PL

Bernadeta Żabierek, *Księgozbiór Jana Władysława Bielińskiego. Część zachowana w bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, Włocławek : Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku 2026, 136 s., il.*

Publikacja – wydana przez Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku – charakteryzuje księgozbiór Jana Władysława hr. Bielińskiego w części, którą dysponuje biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Została opatrzona aneksem stanowiącym katalog zachowanych pozycji z księgozbioru J.W. hr. Bielińskiego znajdujących się w bibliotece seminaryjnej oraz w innych bibliotekach. W bibliografii odnotowano drukowaną literaturę przedmiotu i informacje uzyskane z różnych źródeł w formie maili. Ponadto książka została opatrzona materiałem ikonograficznym: czarno-białymi i kolorowymi zdjęciami księgozbioru i znaków własnościowych umieszczonych na woluminach. Szata graficzna okładki koresponduje z poruszaną problematyką, gdyż przedstawia na przedniej stronie fotografię Bielinscianów, na tylnej – herb właściciela.

Publikację otwiera wstęp, w którym autorka podkreśla, że gromadzenie i posiadanie zbiorów bibliotecznych stało się powszechnym zjawiskiem w Polsce w zamożniejszym środowisku ziemiańskim w drugiej połowie XIX wieku i niemal patriotycznym obowiązkiem, a badania nad tymi księgozbiorami mogą poszerzyć wiedzę o kulturze i historii Polski. Wyjaśnia, że opisywany w publikacji księgozbiór jest jedynym przykładem księgozbioru ziemiańskiego w bibliotece WSD we Włocławku.

Autorka uporządkowała problematykę w dziewięciu rozdziałach. W pierwszym przedstawia właściciela księgozbioru, Jana Władysława hr. Bielińskiego, posiadacza dóbr Grodziec w dzisiejszym powiecie konińskim. W kolejnym opisuje gromadzenie zbiorów, wskazując, że J.W. hr. Bieliński powiększał swój księgozbiór głównie przez zakupy bieżących wydawnictw, a także niedostępnych już w bieżącym obrocie księgarskim publikacji w księgarniach i antykwariatach w kraju, jak i podczas swoich podróży zagranicznych. Ponadto niektóre druki otrzymywał w darze od innych osób.

W kolejnej części autorka podaje informacje dotyczące wielkości księgozbioru, który – według jej ustaleń – liczył ponad 1000 woluminów, z czego biblioteka seminaryjna dziś posiada 246 woluminów, w tym 214 woluminów nowych druków i 32 woluminów starodruków. W charakterystyce formalnej księgozbioru zwraca uwagę, że zbiór hr. J.W. Bielińskiego w większości udaje się łatwo rozpoznać po specyficznej oprawie introligatorskiej z wytłoczonymi u dołu grzbietów woluminów złożonymi znakami własnościowymi ich posiadacza. Szczegółowo opisuje oprawy książek, ich znakowanie i pierwotne sygnatury umieszczone na większości pozycji, sugerując, że całość była uporządkowana w określony sposób i skatalogowana. W kolejnych rozdziałach autorka omawia chronologię gromadzenia zbioru i miejsce wydań oraz profil językowy, który jest dość różnorodny z dominującymi językami: francuskim, niemieckim i włoskim. Zaledwie 3,5% Bielinscianów to polonica.

Niewątpliwą zaletą tej publikacji jest omówienie tematyki zbioru w kolejnym, najobszerniejszym rozdziale, co pozwoliło wyróżnić najliczniej reprezentowane publikacje o tematyce gospodarskiej, prawnej, ustrojowej i politycznej oraz literackiej, ale także wskazać publikacje z innych dziedzin. Zdaniem B. Żabierka to bogactwo tematyczne dowodzi szerokich zainteresowań właściciela biblioteki. Autorka zwraca uwagę nawet na wykorzystanie księgozbioru, opisując ślady użytkowania głównie w formie odręcznych notatek. O rzetelnym zapoznaniu się przez B. Żabierka z opisywanym tu księgozbiorem świadczą ustalenia, że część druków nie była wykorzystana jako lektura, gdyż ich kartki pozostały nierozcięte. Autorka zaznacza też, że nic nie wskazuje na to, żeby Bielinsciana były udostępniane czytelnikom po włączeniu ich do biblioteki seminaryjnej. W ostatniej części publikacji omawia – a to szczególnie atut – losy księgozbioru, który po śmierci właściciela uległ rozproszению, do czego przyczyniły się losy potomków hr. J.W. Bielińskiego i grabieże wojenne. W podsumowaniu

dochodzi do wniosku, że opisywany przez nią księgozbiór różni się od innych tego typu polskich zbiorów dużą liczbą publikacji obcojęzycznych przy szczątkowej liczbie druków w języku polskim. Wyróżnia się także estetyką opraw woluminów i – co wyjątkowo cenne – obecnością starych druków i inkunabułów poloniców.

Niewątpliwym walorem poznawczym opisywanej tu publikacji jest charakterystyka formalna wrocławskiej części księgozbioru pierwotnie zgromadzonego w Grodźcu i informacja o Bielinscianach w innych bibliotekach: w Narodowej Bibliotece Ossolineum we Wrocławiu, Bibliotece Narodowej w Warszawie, Lwowskiej Narodowej Bibliotece Ukrainy im. Wasyla Stefanyka, Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu, Bibliotece Raczyńskich w Poznaniu, Muzeum Narodowym w Pradze. Z pewnością też umieszczenie katalogu zachowanych pozycji z księgozbioru J.W. hr. Bielińskiego – znajdujących się w bibliotece seminaryjnej oraz w innych bibliotekach – z dokładnym opisem bibliograficznym oraz ich podziałem na stare i nowe druki jest interesujące dla bibliofilów, bibliotekarzy i historyków, w tym regionalistów.

Książka B. Żabierek to cenna publikacja ze względów poznawczych, historycznych i kulturowych, ukazująca znaczenie ośrodków ziemiańskich w dziejach regionu i Polski. Poddaje opisowi księgozbiór, który podzielił losy innych polskich zbiorów bibliotecznych, stąd wydaje się szczególnie istotna sugestia autorki umieszczona w podsumowaniu, by dzięki jej publikacji zwrócić uwagę w zbiorach polskich i zagranicznych bibliotek na ewentualną obecność Bielinscianów, których przecież lwia część zaginęła.